

Appendix I

Het Equitarisme

De heersende politieke ideologie in het Hanzagebied is het Equitarisme of 'Billijkheidsstelsel'.

Ontwikkeling

Het Equitarisme heeft zich ontwikkeld uit het Formicinisme, een rigide leer, die ook wel kortweg Cinisme wordt genoemd. Het is een zowel liberale, sociale als democratische ontwikkeling geweest, echter met handhaving van de structuur van het Cinisme. Dat is niet onbegrijpelijk, wanneer men beseft dat het Cinisme in de eerste plaats een overlevingsstrategie was; voor al die volksmassa's die na de Grote Storing op drift waren geraakt en die alleen met kracht tot een georganiseerd bestel gedwongen konden worden. Een organisatie, waaraan dringend behoefte was, na de Grote Sterfte tijdens de Storing en de honger en ellende erna. Naarmate de druk der omstandigheden afnam, groeide de historische band met vroegere, democratische stelsels.

Het Formicinisme

In die eerste, barre tijden werden de massa's georganiseerd als mieren in de mierenhoop. Alles en iedereen was ondergeschikt aan de kollektieve overleving. In die periode onstonden de grote monopolies, maar ook het staatkundig beginsel van de 'beheersbare autonome eenheid' (de 'Vestiging', dezelfde die later 'de Vrijstaat' werd), in feite een bestuurlijk overzichtelijke eenheid, een 'eigen mierenhoop'. Ook de 'Grote Werken' zijn in die tijd begonnen, zoals de aanleg van metropolen op de plaats van de oude vluchtelingenkampen. In Rottum ontstonden de steden 'Hongerige Wolf' en 'Erica' en natuurlijk, als de parel op de kroon, de in de zee gebouwde stad Rottum. Beroemde Grote Steden in de buurstaten zijn o.a. 'Rossum' in het zuiden en 'Jade' aan de Jaderbocht in het noordoosten.

Achtergronden

Het Equitarisme ontstond in het tijdperk van klimaatverbetering, zowel fysisch als politiek. In de nadagen van het Formicinisme regeerde de Academie al niet meer met de harde hand van het decennium daarvoor: de Academie werd allengs liberaler en toleranter van karakter.

Dat maakte de weg vrij voor het huidig democratisch Equitarisme: dat behalve als het 'Billijkheidsstelsel' en het 'Rechten-Plichtenstelsel' ook bekend staat als 'de Leer van het Evenwicht'¹

Deze leer berust op een drietal pijlers, t.w.:

- Evenwicht;
- Billijkheid;
- 't Rechten- plichtenstelsel.

¹ Zie ook de uitgave 'De geschiedenis van Rottum', vertaald in Linga Britta als 'Rottisj Histori!'.

Evenwicht

Kern van de ideologie is de constatering dat het actieve complex van maatschappelijke krachten en belangen (zeker in een communicatie-maatschappij met haar grillige en vluchtige aandachtswisselingen) de samenleving aanhoudend uit balans brengt. Het Equitarisme wijst daarom iedere vorm van vaste positiebepaling af.

Een principiële stellingname of 'Polariteit' is volgens deze leer juist de *veroorzaker* van disbalans. Men behoort positie te kiezen *tussen* de polen in; na te gaan hoe deze op elkaar inwerken en te bedenken wat er zoal aan impulsen vereist is, opdat het krachtenveld tenslotte *uit zichzelf* tot evenwicht geraakt.

Deze benadering is ook bekend geworden als de "kompastheorie," die (kort samengevat) stelt dat, om een koers te kunnen bepalen, het noodzakelijk is om de windstreken te overzien. Met het oog gefixeerd op één pool komt men niet ver.

Dit uitgangspunt bepaalt het politieke denken. Het is de taak van de politiek, om het evenwicht te bewaren en waar nodig te herstellen.

De Equitaire leerstelling van de niet-vaste positie wordt daarom ook wel de "Politiek van de koorddanser" genoemd. Bij het koorddansen is wisselende positiebepaling immers een voorwaarde; men voorkomt de val door iedere disbalans te corrigeren met een tegenbeweging. Bovendien is het bij koorddansen geboden zich voorzichtig en beheerst te gedragen.

Dit laatste vertaalt zich in het bestuur door een grote zorgvuldigheid bij keuzes. Aannames zijn daarbij onvermijdelijk maar mogen nooit als waarheden worden gezien. Deze zorgvuldigheid wordt in de hand gewerkt door uitvoerige en onafhankelijke controle- en revisiemogelijkheden. Keuzen worden altijd in 't openbaar gemaakt en zijn - zelfs als wet - van tijdelijke aard.

Alleen de grondwet staat vast, alle overige wetten en regelingen moet per cyclus opnieuw bekrachtigd worden.

In de praktijk betekent dat, dat om de vier jaar en aantal wetten worden gewijzigd, of als verouderd afgevoerd. Het leeuwendeel van het wetboek wordt verder als hamerstuk overgenomen en gehandhaafd.

Maar zo staat in dit systeem toch de vergankelijkheid van de menselijke normen voorop en is wetgeving een veranderlijk organisme; anders dan het koraal, dat onder de waterspiegel versteent en dat, al groeiend, een zich alsmaar uitbreidende barrière vormt.

Billijkheid

In de tweede pijler van het Equitarisme, de Billijkheid, gaat het ook al om evenwicht.

Leidraad is de redelijkheid bij het zoeken naar balans tussen uiteenlopende belangen, want een maatschappij is nu eenmaal uit tegengestelde belangen opgebouwd en dat wordt in de zakelijke samenleving van Hanza scherp ingezien.

Hier domineren de gedragscodes. Deze codes zijn cultureel bepaald en ze doordrenken de noordelijke samenleving.

Zo verdelen groepen in de samenleving zich in sub-culturen, de zgn. *Habituren*; zo is de autonome culturele identiteit van iedere Vrijstaat afzonderlijk een bron van competitie; zo spelen de supra-nationale (de Hanzeale) culturele manifestaties, zoals in sport- en kunstbeoefening een bijzonder grote rol in dit deel van de wereld.

Om maar een voorbeeld te noemen uit de vele: kennis van de *Habituren*, maar ook van hoffelijkheid, zelfs - in sommige omstandigheden - een beheerste mate van oprechtheid, is een belangrijk bestanddeel in het handelsonderwijs. Dit heeft, opmerkelijk genoeg, economische bloei niet in de weg gestaan.

Ook in de sociale ordening overheerst de billijkheid. Dat mag blijken uit de dienstbaarheid van de bestuurlijke overheden, die zelfs genegen zijn om het belang van de individuele Actionaris boven de eigen belangen te plaatsen.

Het blijkt uit de zorgvuldigheid van het huisvestingsbeleid; uit de doordachttheid van verkeersnetten, van infra-structuren, van planologie, kortom van de hele ruimtelijke ordening in de Vrijstaat. Het blijkt zeker uit de algemene toegankelijkheid van het onderwijs en de zorgsector.

Het blijkt ook uit de inkomensverdeling via het Rangenstelsel, die wel forse, maar geen algemeen als onredelijk gevoelde, inkomensverschillen toestaat. De Vrijstaten kunnen dan wel als puur commerciële bedrijven worden aangemerkt, het zijn stuk voor stuk bedrijven met uitstekende (interne) sociale voorzieningen.

Het Rechten-Plichtenstelsel

Het Rechten-Plichtenstelsel, de derde kern van het Equitarisme, komt het meest rechtstreeks uit het Cinisme voort. Het leeft voort in het zgn. Stagedienstelsel, zij het dat dit nu aanmerkelijk geliberaliseerd is.

Dit stelsel komt neer op een arbeidsplicht voor de gehele bevolking, van de geboorte af aan. Tegenover die arbeid staat een honorering.²

Het begrip 'arbeid' mag vrij ruim genomen worden: voor kinderen is het een leerplicht (en voor de allerkleinsten is spelen vorm van leren). Voor moeders wordt het grootbrengen van kinderen tot de arbeid gerekend, enzovoorts.

Daarnaast zijn er 'Stagediensten,' bijvoorbeeld eenvoudige onderhouds- of zorgtaken voor kinderen vanaf de tweede Rang, werkzaamheden in crèches of kinderopvang voor de moeders, e.d. Er kunnen full-time Stagediensten voor de gemeenschap verricht worden, zowel als part-time, naast carrière-mogelijkheden in het 'Stage-plus' of Rangenstelsel. Onder de Cinici waren 'uitvallers' uit het sociale stelsel ondenkbaar; thans wordt dat getolereerd. Door 'uitkoop' is nu arbeid voor eigen rekening mogelijk (als zelfstandige of in het particuliere bedrijf). Daarnaast is een al dan niet tijdelijke of beperkte 'vrijstelling' van de stageplicht mogelijk (bijvoorbeeld bij ziekte of invaliditeit). Duurzame vrijstelling wordt automatisch gegeven bij het bereiken van een gevorderde leeftijd.

² Zie ook Appendix IV: " Het Rangenstelsel."